

Tausta

Palvelustrategiassa hyvinvointialue päättää, millaisia sosiaali- ja terveystalvaeluja alueella tarjotaan ja mihin suuntaan niitä kehitetään pitkällä aikavälillä. Siinä sovitaan myös, miten palvelut järjestetään niin, että ne vastaavat asukkaiden tarpeisiin, ovat helposti saatavilla ja toimivat mahdollisimman tehokkaasti käytettävissä olevalla rahoituksella. Keski-Suomen hyvinvointialueella laadittava palvelustrategia korvaa nykyiset järjestämisen linjaukset ja määrittää pitkän aikavälin tavoitteet palveluiden kehittämislle.

Hyvinvointialueen palveluverkkotyössä määritellään sosiaali- ja terveystalvaeluiden palveluverkko tuleville vuosille. Meidän on käytettävä rajalliset resurssimme niin, että ne tuottavat mahdollisimman paljon terveyshyötyä ja hyvinvointia alueemme asukkaille. Palvelut saattavat muuttua muutosten myötä, mutta ne eivät katoa. Palveluita tullaan järjestämään eri tavoin - kasvokkain, digitaalisesti ja yhdessä kumppaneiden kanssa. Palveluita tullaan järjestämään joustavasti arkeen sovittaen: päivittäin tarvittavat palvelut pidetään helposti saavutettavina, kun taas harvemmin tarvittavat voivat olla pidemmän matkan päässä.

Väestönkasvu vaihtelee alueittain, mikä vaikuttaa myös palveluiden sijaintiin ja etäisyyksiin. Palveluiden kokonaisuus tukee jatkossakin ihmisten hyvää arkea, parhaimmillaan siten, että ongelmat ja vaivat ennaltaehkäistään, tai että ne eivät kasva liian suuriksi.

Tavoitteet

Lausuntojen avulla halutaan arvioida esityksen vaikutuksia asukkaiden arkeen, ympäristöön, elinvoimaan ja eri seutuihin mahdollisimman monipuolisesti. Toivomme lausunnoissa myös ehdotuksia siitä, kuinka tuemme keskisuomalaisia muutostilanteissa.

Linkit

https://www.hyvaks.fi/sites/default/files/2025-10/Palvelustrategia_esitys_08102025.pdf - Palvelustrategiaesitys

https://www.hyvaks.fi/sites/default/files/2025-10/Palvelustrategiaesitys_08102025_helppolukuinen_versio.pdf - Palvelustrategiaesitys, helppolukuinen versio

https://www.hyvaks.fi/sites/default/files/2025-10/TIIVIS_lopullinen%20palveluverkkoesitys_vaihe2_08102025.pdf - Palveluverkkoesitys

https://www.hyvaks.fi/sites/default/files/2025-10/LAAJA_lopullinen%20palveluverkkoesitys_vaihe2_08102025.pdf - Palveluverkkoesitys, helppolukuinen versio

Miten palvelustrategiaesityksessä asetetut sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteet palvelevat mielestäsi keskisuomalaisten arkea?

Kattavan palvelujen verkoston ylläpitäminen on haasteellinen tavoite, kun samanaikaisesti toiminnan kustannusvaikuttavuutta vahvistetaan ja toiminta sovitetaan käytettävissä olevaan rahoitukseen. Palveluiden saatavuuteen Keski-Suomen eri alueilla, erityisesti reuna-alueilla, on kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota. Saavutettavuuden näkökulmasta on otettava huomioon alueet, joissa julkisilla kulkuvälineillä liikkuminen on vaikeaa tai mahdotonta. Nopea hoitoon pääsy säästää enemmän kuin pitkittynyt oireilu ja sairauden eteneminen hoidon puutteen vuoksi. Keski-Suomen väestön ikääntyminen ja ikärakenteen vaihtelut eri kunnissa on huomioitava palvelurakenteessa, kuten myös eri asuinalueilla esille nousevat palvelutarpeet.

Digitaalisia palveluja ei mielletä usein ”oikeiksi” palveluiksi, eikä digitaalisilla palveluilla voi korvata kuin osan palveluista. Liikkuvien palvelujen lisääminen olemassa olevien palveluiden täydentäjänä kuulostaa tarkoituksenmukaiselta. Asukkaiden vapaus käyttää eri toimipisteitä on myös järkevä ajatus. Keski-Suomessa olisi hyvä käynnistää viimeistään tässä vaiheessa omalääkärimallin käyttöönotto.

Kun palveluverkko suunnitellaan aidosti asukaslähtöisesti, se parhaimmillaan vähentää paikasta toiseen liikkumista ja apua saa helpommin ja nopeasti. Näin ihmiset kokevat, että heistä huolehditaan.

Keski-Suomen hyvinvointialueen yksi menestystekijä, kumppanuus on kirjattava konkreettisemmin toimenpiteinä palvelustrategiaesitykseen. Miten saavutettavien ja sujuvien palvelupolkujen toteutumisessa kumppanit ovat mukana, jotta asukkaat saavat oikea-aikaista palvelua tässä taloudellisessa tilanteessa?

Kun hyvinvointialue resurssien vähyyden perusteella siirtää kumppaneiden kanssa aikaisemmin ostopalveluna toteutettuja toimintoja omaksi toiminnaksi, murtaa se toiminnallaan kumppaneiden mahdollisuuksia olla mukana toteuttamassa strategisia tavoitteita resurssivii-saasti. Tällaisten muutosten vaikutusten arviointi palvelujen käyttäjien näkökulmasta on merkityksellisempää kuin siinä hetkessä olevan taloudellisen säästön näkökulmasta.

Miten näet ehdotettujen palvelustrategian ja palveluverkon vaikuttavan keskisuomalaisten arkeen?

Heikommassa asemassa olevien kohdalla on tärkeää muistaa, että digipalveluiden lisääntymisessä niiden käyttöön on saatava tukea ja opastusta. Kaikilla ei ole samoja edellytyksiä käyttää digipalveluja. Digiratkaisujen tulee olla myös käyttäjäystävällisiä. Palvelujen etäyhteyksiä voisi luoda esim. paikkakuntien kohtaamispaikkoihin, joissa on henkilöitä opastamassa etäyhteyksien tai -palvelujen käytössä. Digipalveluiden toteuttamiseen tarvitaan luotettavia kumppanuuksia.

Usean väestöryhmän kohdalla kuntouttavassa toiminnassa on nostettu etäpalvelut palveluvaihtoehdoksi. Etäkuntoutuksen sopivuutta eri ryhmille tulisi arvioida, eikä se saisi olla ainut vaihtoehto. Jos esimerkiksi ikääntyneiden kaikki palvelut rajataan kotiympäristöön, heikentää se toimintakykyä kokonaisvaltaisesti.

Tekstissä korostetaan myös kotiin vietäviä palveluita. Miten varmistetaan, että nämä palvelut ovat saavutettavia ja saatavilla? Palvelujen saavutettavuus on kuvattava tarkemmin. Maaseudulla asuu paljon ikääntynyttä väestöä, joilta palvelut ovat karkaamassa yhä kauemmaksi. Miten taataan se, että keskisuomalainen voi asua siellä missä haluaa? On toivottavaa, että myös kotiin annettavat palvelut hoidetaan kustannustehokkaasi, mutta myös vastuullisesti.

Alueellinen tasa-arvo keskisuomalaisten osalta ei toteudu, mikä loppupeleissä nostaa kustannuksia, kun hyvinvoinnin ja terveyden haasteisiin ei voida puuttua ajoissa. Tämä saattaa johtaa siihen, että yhä useampi sellainen ongelma vaikeutuu, joka olisi ollut hoidettavissa ajoissa. Miten varmistetaan, että muistisairaat tai yhä huonommassa kunnossa kotona asuvat osaavat ja pystyvät oikeasti hyödyntämään heille suunnattuja palveluita? On tärkeää, että kotiin annettavat palvelut eivät ole vain etäkäyntejä tai nopeita hetkiä, joissa asiakasta ei keretä auttamaan esimerkiksi ruokailussa. Ihmisten saatavilla olevien tukien ja palveluiden määrä ja laatu vaikuttaa myös heidän läheisiinsä, joten monen arki hankaloituu.

Palvelutuotannon rakenteiden keventäminen ja oikea-aikaisten, saavutettavien ja monikanavaisen palvelun mahdollistaminen tukee keskisuomalaisten arkea huomattavasti. Mutta se, että palveluissa hyödynnetään digitaalisia ratkaisuja ei tue puolestaan yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta.

Palvelupisteiden vähentämisellä on vaikutusta myös järjestöjen koordinoimaan vapaaehtoistoimintaan, kun mahdollisuudet ja konkreettiset paikat tehdä vapaaehtoistoimintaa toimintaa vähenevät. Vapaaehtoistoiminnan näkökulmasta ihmisten auttaminen sekä vapaaehtoisten kokema merkityksellisyyden tunne vähenee.

Mitä muita vaikutuksia palveluverkolla on, esimerkiksi ihmisvaikutukset, seutuvaikutukset, ympäristövaikutukset tai vaikutukset elinvoimaan?

Palveluverkko vaikuttaa keskisuomalaisten mahdollisuuteen asua omassa kodissa tai omalla paikkakunnalla. Pahimmillaan se tarkoittaa pakollista muuttoa palveluiden ääreen. Eriarvoisuus kasvaa. Palveluverkon supistaminen johtaa siihen, osa ihmisistä jää palveluiden ulkopuolelle.

Työpaikat siirtyvät isoihin keskuksiin. Syrjäseuduilla toimivat yritysten toimintaedellytykset vähenevät ja työttömyys kasvaa. Miten paikkakunnat saavat uusia asukkaita? Vaikutukset kuntien elinvoimaan esim. kunnallisverojen kautta voi olla merkittävä elinvoiman näkökulmasta.

Miten voisimme tukea asukkaita, asiakkaita ja potilaita nykyistä paremmin tilanteissa, joissa palveluihin tulee muutoksia?

Palvelut tulee muotoilla asukkaan elämäntilanteen mukaan (huomioiden digipalvelut, etäasiointi, kotiin tuotavat palvelut, haja-asutusalueet, liikkuvat palvelut) eli palvelut tulee olla ihmislähtöisiä ja saavutettavia. Etäasioinnin käytössä pitää olla tukea. Tavoitteena tulee olla, että myös he, joilla on heikommat lähtökohdat, saavat palveluita ja tukea tarvitessaan. Tämä edistää osallisuutta ja tukee toimintakykyä ja näin voidaan ehkäistä syrjäytymistä tai vaikeiden ongelmien syntymistä. Vaarana on, että haja-asutusalueiden asukkaat jäävät eriarvoiseen asemaan.

Yhteistyötä kuntien, järjestöjen, seurakuntien, yritysten ja hyvinvointialueiden kanssa on tiivistettävä, että saadaan luotua hyviä palveluita laaja-alaisesti myös syrjäseudulle. Hyvinvointialueen ei kannata toteuttaa toimintoja, joita tehdään järjestöissä, vaan tehdä sitä yhteistyössä järjestön kanssa. Koordinoitua vapaaehtoistoimintaa toteuttavat järjestöt on hyvä ottaa mukaan tukemaan palveluverkkoa.

Jatkossa on entistä tärkeämpää, että hyvinvointialueen työntekijät osaavat asiakasohjauksessa hyödyntää monipuolisesti muita toimijoita. Hyvinvointialueen työntekijöiden mahdollisuutta ohjata asiakkaita järjestöjen piiriin on edelleen kehitettävä. Lisäksi asukkaiden osallistaminen palveluiden kehittämiseen ja asukkaiden vaikutusmahdollisuudet tulee jatkossakin turvata.

Toivomme, että muutoksista viestitään selkeästi ja ajantasaisesti. Toivomme, että keskisuomalaisille ihmisille viestitään ymmärrettävästi, mistä ja miten palveluita tullaan saamaan jatkossa. Viestinnän tulee olla mahdollisimman konkreettista. Olisimme toivoneet, että myös tämä esitysmateriaali olisi konkreettisempi ja muutokset aiempaan verrattuna olisi ollut selkeästi esitettyä esimerkiksi palvelustrategian osalta.